

GOVERNANCE EN ESG-BELEID BIJ PENSIOENFONDSEN

Door Mik Breek

Voor het verkrijgen van draagvlak voor ESG-beleid moeten pensioenfondsbesturen de dialoog zoeken met belanghebbenden. Zo'n dialoog vraagt om een strakke governance waarin het bestuur het voortouw neemt en verantwoordingsorgaan en intern toezicht ieder vanuit hun eigen rol betrokken zijn bij het proces van strategie tot uitvoering van het ESG-beleid.

Pensioenfondsen worden geacht een beleid te hebben op het gebied van milieu, sociale aspecten en governance; het zogenoemde ESG-beleid. Besturen hebben de fiduciaire opdracht om de kernwaarden van de deelnemers en pensioengerechtigden te vertalen naar een op het fonds toegesneden ESG-beleid. Omdat de langetermijndoelstellingen van het ESG-beleid op gespannen voet kunnen staan met de noodzaak om op korte termijn financieel rendement te behalen, kan het draagvlak voor ESG onder druk komen te staan. Om toch te kunnen voldoen aan de

eisen van de toezichthouder en de politieke druk om meer aan ESG te doen, is het versterken van de dialoog tussen pensioenfondsbesturen en belanghebbenden noodzakelijk. Zo'n dialoog vraagt om een strakke governance waarin bestuur, verantwoordingsorgaan en intern toezicht ieder vanuit hun eigen rol bij het proces van strategie tot uitvoering van het ESG-beleid betrokken zijn.

ONTWIKKELINGEN ESG-BELEID

Deelnemers en pensioengerechtigden vinden in toenemende mate dat hun pensioenfondsen de maatschappelijke taak hebben het fondsvermogen verantwoord te beleggen. Besturen sluiten daarop aan met een fondsspecifiek ESG-beleid, uiteenlopend van een uitsluitingsbeleid tot actieve engagement met bedrijven en ESG-criteria bij selectie van vermogensbeheerders. Een aantal pensioenfondsen is begonnen met impactbeleggen. Dat betekent dat zij naast financiële rendementseisen ook

eisen stellen aan het bereiken van resultaten op maatschappelijk gebied. Een voorbeeld daarvan is het bereiken van doelstellingen behorend tot de zogenoemde Sustainable Development Goals. Een toekomstig positief resultaat en een lager risicoprofiel van de beleggingsportefeuille vormen belangrijke pijlers voor maatschappelijke doelstellingen. In dit kader valt te noemen het Convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Pensioenfondsen, dat eind vorig jaar door 80 pensioenfondsen is ondertekend. In dit Convenant zijn afspraken gemaakt over de verankering van de OESO-richtlijnen en UNGP's (UN Guiding Principles on Business and Human Rights) in het ESG-beleid van pensioenfondsen. Deze richtlijnen gaan over hoe bedrijven zich verantwoord over hun prestaties op het gebied van ESG en kunnen door pensioenfondsen worden gebruikt voor het identificeren en adresseren van ESG-risico's.

Mik Breek

CV

Mik Breek is 11 jaar werkzaam als bestuursadviseur in de financiële sector. In 1988 startte hij zijn carrière als advocaat in Rotterdam, waarna hij in 1999 overstapte naar MeesPierson. Daar werkte hij negen jaar in verschillende managementfuncties. In 2007 besloot hij zijn loopbaan als zelfstandig bestuursadviseur voort te zetten en sindsdien heeft hij ruime ervaring opgedaan met het oplossen van governance vraagstukken binnen en buiten de pensioensector.

ROL VAN DE BESTUURSORGANEN

Bestuur

Bestuurders moeten het belang van verantwoord beleggen en de ESG-risico's die de pensioenfondsen lopen, kunnen doorgronden. Het bestuur heeft de opdracht als collectief ESG investment beliefs te formuleren en die ook echt te kunnen onderschrijven. Daarvoor is een intensief proces nodig waarin het bestuur de leiding moet nemen. Afwegingen over fundamentele waarden kunnen niet worden voorbereid door een bestuurscommissie of worden uitbesteed aan een fiduciair manager. De rol van externe deskundigen, bestuurscommissies en bestuursbureaus moet beperkt blijven tot inhoudelijke informatievoorziening en beleidsondersteuning.

Per ESG-thema ontwikkelt het bestuur beleid waaraan een actieve of passieve aanpak wordt gekoppeld. De focus kan daarbij liggen op het klimaat, de arbeidsomstandigheden of de organisatie van ondernemingen. Het bestuur moet duidelijk voor ogen krijgen en houden welke resultaten het wil bereiken en hoe het zal handelen bij tussentijdse resultaten. De evenwichtige belangenafweging is hierbij leidend. Benchmarks voor meting van resultaten van verantwoorde investeringen worden door het bestuur gezocht of ontwikkeld. Hoe benchmarks in te zetten en te gebruiken, vormt onderdeel van het bestuurlijke proces en kader. Het bestuur moet zelf in directe samenwerking met de uitvoerders van het ESG-beleid zogenaamde gap-analyses maken, zodat noodzakelijke aanpassingen in het beleid snel kunnen worden doorgevoerd. Tussen beleid en uitvoering zitten zo min mogelijk schijven. De voortgang van het ESG-beleid is nadrukkelijk belegd binnen het bestuur. Het bestuur kan door directe betrokkenheid makkelijker bijsturen en beter uitleggen aan belanghebbenden waarom een bepaalde investeringsbeslissing is genomen. De korte lijn met het bestuur creëert een vertrouwensband, waardoor de betrokkenheid van de vermogensbeheerders bij de keuze en monitoring van ESG-portefeuilles wordt vergroot.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur is leidend en het verantwoordingsorgaan denkt actief mee over

het ESG-beleid. Het kan het bestuur daarover adviseren en het bestuur zoekt de dialoog over verantwoord beleggen met het verantwoordingsorgaan op. Dit wederkerige proces is verankerd in de Code Pensioenfondsen. Om draagvlak te creëren doet het bestuur er goed aan om het verantwoordingsorgaan actief te betrekken bij de verbinding met de kring van belanghebbenden over ESG-vraagstukken. Daarnaast moet het verantwoordingsorgaan achteraf beoordelen wat het ESG-beleid van het fonds heeft opgeleverd. Deze taken veronderstellen voldoende kennis van en inzicht in ESG-vraagstukken bij de leden van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur moet het verantwoordingsorgaan voldoende informatie geven en opleidingsfaciliteiten bieden om een eigen kader voor beoordeling van het ESG-beleid van het fonds te ontwikkelen.

Intern toezicht

De rol van het intern toezicht (raad van toezicht of niet-uitvoerend bestuur) is bij ESG-beleid tweërlei. Het intern toezicht kan actief meedenken over hoe het ESG-beleid vorm kan krijgen. Het zwaartepunt ligt echter bij toetsing of het bestuur een zorgvuldig proces heeft doorlopen en duidelijke doelen en benchmarks heeft gesteld in het kader van de meting van de effectiviteit van het ESG-beleid. Onderdeel van de toetsing is de vraag of het bestuur de kring van belanghebbenden en het verantwoordingsorgaan voldoende bij de totstandkoming en uitvoering van het ESG-beleid heeft betrokken. Ook zal het intern toezicht moeten beoordelen of het bestuur verantwoording heeft afgelegd over hoe in het beleggingsbeleid rekening is gehouden met duurzaamheidsfactoren en of het de daaraan verbonden ESG-risico's heeft betrokken bij het risicoprofiel van het fonds. Tot slot dient de verantwoording over het ESG-beleid door het bestuur te worden getoetst aan het wettelijk kader (waaronder IORP II).

VERBINDING MET DE KRING VAN BELANGHEBBENDEN

Een fondsspecifiek ESG-beleid vraagt om een sterke verbinding met de deelnemers en gepensioneerden, waarin dat beleid

door het bestuur regelmatig wordt getoetst aan de kernwaarden.

Via enquêtes onder belanghebbenden en interviews met focusgroepen trachten besturen scherp te krijgen welk ESG-beleid het beste bij het fonds past. Omdat het bij ESG-thema's vaak gaat over complexe onderwerpen die voorkennis veronderstellen over bijvoorbeeld klimaatverandering en arbeidsrechten, is het van belang dat de enquêtes en interviews betrekking hebben op concrete onderwerpen en beleggingskeuzen. Verbinding ontstaat door ESG-thema's te kiezen die bij de sector horen. Voor het pensioenfonds van de textiel zijn dat bijvoorbeeld arbeidsrechten en een leefbaar loon.

Het bestuur vervult in de verbinding met belanghebbenden een leidende rol. In de governance krijgt die verbinding gestalte via verschillende maatregelen, zoals voorlichting via internet, introductie van keuzemogelijkheden (referenda) voor invulling van ESG-criteria, uitleg over het beleid en het afleggen van verantwoording via internet, enquêtes en interviews met focusgroepen.

CONCLUSIE

De inrichting van de governance rond ESG-beleid zal voor veel pensioenfondsen nog een zoektocht zijn. Het gaat om de organisatie van een intensief proces waarin het bestuur het voortouw neemt en dicht op de uitvoering zit. Dit leidt tot een andere taakverdeling tussen bestuur, commissies en uitbestedingspartners. Verantwoordingsorgaan en intern toezicht zullen eigen kaders moeten ontwikkelen om vanuit hun adviserende of toetsende rol bij te dragen aan een solide ESG-beleid. Door de kring van belanghebbenden actief te betrekken bij de totstandkoming van het ESG-beleid ontstaat een breed draagvlak waardoor het bestuur de ESG-doelstellingen van het fonds kan verwezenlijken. «

Dit artikel is geschreven door Mik Breek, zelfstandig bestuursadviseur en eigenaar van Breek Bestuursadvies B.V.